

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СПРИЯННЯ ПОСИЛЕННЮ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В статті проаналізовано сучасний стан фінансової стійкості суб'єктів господарювання, визначено діапазон фінансової неспроможності підприємства та підбору найефективніших методів і заходів підвищення фінансової стійкості, визначено перспективи і напрями покращення рівня доступності фінансових ресурсів для підприємств; збільшення обсягів господарської діяльності підприємств України; підвищення рівня фінансової стабільності; ліквідності та платоспроможності суб'єктів підприємництва; покращення доступу суб'єктів підприємства до кредитних ресурсів; посилення фінансової складової економічної безпеки вітчизняних підприємств.

Ключові слова: фінансово-кредитна політика, фінансова стійкість, ліквідність, інноваційний розвиток економіки, економічний потенціал, державна політика, легітимізація, активізація, інноваційна активність.

D.V. MAZUR

Kyiv University of Market Relation, Kyiv, Ukraine

IMPROVING PUBLIC POLICY PROMOTE THE SUBJECTS MANAGING FINANCIAL STABILITY

Abstract – The theme of the article is " Improving public policy promote the subjects managing financial stability " consists of formulation of the problem, unsolved problems, statement of the Problem, experimental part, conclusion, list of references.

This paper analyzes the current state of financial stability entities and the range of financial insolvency and selection of the most effective methods and measures to improve financial stability, defined perspectives and directions to improve the accessibility of financial resources for enterprises; increase in economic activity of Ukraine.

Keywords: financial and credit policy, financial stability, liquidity, innovative economic development, economic potential, public policy, activation, innovative activity.

Постановка проблеми

В сучасних умовах удосконалення державної політики сприяння посиленню фінансової стійкості суб'єктів господарювання є досить складним. Це сприяє ряду проблем, які характерні активізації політики держави щодо посилення фінансової стійкості вітчизняних суб'єктів підприємництва. Для вирішення цих проблем необхідне їх комплексне розв'язання не лише з боку підприємств, а і з боку держави. Тому актуальним залишається питання аналітики активізації політики держави щодо посилення фінансової стійкості суб'єктів господарювання України. Питаннями розвитку удосконалення державної політики сприяння посиленню фінансової стійкості суб'єктів господарювання займалися багато економістів та вчених, як І.В. Ковальчук, Н.І. Міщенко, Н.Ю. Іванова, М.І. Лагуна, М.П. Котляр, О.Є. Кузьміна, І.Б. Олексієва та інші.

Невирішені проблеми

Багато питань щодо удосконалення державної політики сприяння посиленню фінансової стійкості вітчизняних підприємств та їх розвиток на даний момент залишаються невирішеними. Тому існує необхідність подальшого дослідження цього напрямку для розробки заходів, які б сприяли подальшому розвитку суб'єктів господарювання України.

Постановка завдання

Завдання статті полягає у проведенні аналізу удосконалення державної політики сприяння посиленню фінансової стійкості вітчизняних підприємств, спрямованої на покращення рівня доступності фінансових ресурсів, сприянню збільшення обсягів господарської діяльності.

Виклад основного матеріалу

Недостатньо ефективна державна фінансово-кредитна політика сприяння розвитку вітчизняних підприємств, її певна неадекватність щодо умов фінансово-економічної кризи, підсилена такими фінансовими ризиками для суб'єктів підприємництва, як значне зменшення попиту на товари (послуги) вітчизняних підприємств, зниження рівня інноваційно-інвестиційної активності економіки, збільшення фінансових витрат та термінів окупності капіталовкладень, посилення дії ризиків інституційного середовища, структурна деформація зовнішніх ринків, суттєво знижують рівень фінансової стійкості підприємницького сектору та національної економіки загалом. Це актуалізує потребу в удосконаленні державної політики сприяння посиленню фінансової стійкості вітчизняних підприємств, передусім спрямованої на покращення рівня доступності фінансових ресурсів, сприяння збільшенню обсягів господарської діяльності, підвищення рівня фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності суб'єктів підприємництва, покращення доступу підприємств до кредитних ресурсів, посилення фінансової складової економічної безпеки вітчизняних підприємств сектору малого підприємництва [2].

Розвиток підприємств є джерелом інноваційного розвитку економіки та за рахунок ефективного поєднання чинників виробництва дозволяє підвищити економічний потенціал і конкурентоспроможність держави, покращити її участь в міжнародному поділі праці. Фінансова стійкість підприємництва є необхідною передумовою розвитку підприємницького сектору національної економіки, а отже й важливим

завданням державної політики гарантування економічної безпеки держави в умовах посилення фінансово-економічної кризи.

Починаючи з другого півріччя 2008 р., значно знизився рівень фінансової стійкості суб'єктів підприємництва України. Про це свідчить:

1) зменшення капіталу суб'єктів підприємництва. Так, за 9 місяців 2009 р. резервний капітал вітчизняних підприємств зменшився порівняно з аналогічним періодом попереднього року на 1 931,6 млн грн або на 7,5 %; нерозподілений прибуток підприємств зменшився на 38 971,5 млн грн або на 50,8 % [3];

2) збільшення кількості збиткових підприємств. Станом на 1.03.2010 р. 52,5 % вітчизняних підприємств було збитковими, тоді як станом на 1.01.2009 року цей показник складав 38,7 % [54]. У промисловості частка збиткових підприємств складає 48,5 % [3];

3) зростання частки сумнівних та безнадійних боргів. Станом на 1.01.2010 р. обсяг проблемних і сумнівних кредитів сягнув 69,9 млрд грн або 9,4 % від обсягу кредитного портфелю українських банків, тоді як на початку року проблемними вважалися тільки 2,2 % усіх кредитів на суму 18 млрд грн. [10]. Як наслідок, це призвело до значного погіршення показників діяльності банківської системи України [9]. Крім того, згідно з експертними оцінками реальна частка проблемних кредитів банків є значно вищою і перебуває на рівні 35 % [4];

4) зменшення обсягів реалізації продукції. Обсяг реалізованої промислової продукції за 10 місяців 2009 р. зменшився на 21,4 %, порівняно з аналогічним періодом 2008 р. [3];

5) низькі показники ліквідності суб'єктів підприємництва. Станом на 30.09.2009 р. кредиторська заборгованість суб'єктів підприємництва перевищує дебіторську заборгованість на 117 337,9 млн грн або в 1,16 разу [3];

6) зменшення обсягів інвестицій. Обсяги інвестицій в основний капітал суттєво скоротилися – на 43,7 % за 9 місяців 2009 р. порівняно з відповідним періодом 2008 р. Скорочення обсягів інвестицій було значним на підприємствах машинобудування (на 53,7 %), металургійного виробництва та виробництва готових меблевих виробів (на 51,3 %). Інвестиції у розвиток добувної промисловості та у виробництво й розподіл електроенергії, газу та води скоротилися на 35,9 % та 20,2 % відповідно [5];

7) погіршення доступу підприємств до зовнішніх джерел фінансування. Головним джерелом фінансування інвестицій в основний капітал є власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких за 9 місяців 2009 р. було освоєно 64,3 % капіталовкладень (порівняно з 59,7 % за аналогічний період 2008 р.). Частка кредитів банків та інших позик у загальних обсягах капіталовкладень скоротилася на 2 % порівняно з аналогічним періодом 2008 р. і складала 13,6 % [6];

8) збільшення кількості підприємств-банкрутів. Станом на 1.03.2010 р. загальна кількість вітчизняних підприємств, що перебувають у процедурах банкрутства становила 14 517 підприємств [7].

Для правильного визначення діагнозу фінансової неспроможності підприємства та підбору найефективніших методів та заходів підвищення фінансової стійкості передусім необхідно ідентифікувати причини фінансової неспроможності суб'єкта господарювання.

Уряд повинен спрямувати зусилля на створення сприятливих умов для розвитку економіки, зняття адміністративних та регуляторних бар'єрів на шляху розвитку бізнесу як дієвого засобу забезпечення зайнятості та доходів населення [8].

Вагомість очікуваних негативних економічних наслідків проблеми вимагає активізації політики держави щодо посилення фінансової стійкості вітчизняних суб'єктів підприємництва. Державна політика повинна здійснюватися з використанням інституційних, економічних та організаційних засобів, урахуванням існуючих негативних наслідків фінансово-економічної кризи за напрямками:

1. Покращення рівня доступності фінансових ресурсів для підприємств за рахунок:

- збільшення обсягів та удосконалення механізму державного фінансово-кредитного сприяння суб'єктам підприємництва;

- спрощення процедур мікрокредитування;

- удосконалення механізмів функціонування страхових, гарантійних та фондів кредитної кооперації, а також використання альтернативних схем фінансування (лізингу, факторингу та форфейтингу).

Для цього необхідно вдосконалити законодавство, що регулює лізингові та факторингові операції передусім з метою стимулювання банків вкладати кошти у статутні фонди лізингових та факторингових компаній шляхом звільнення від оподаткування тієї частини прибутку, яка спрямовується на придбання акцій цих компаній; створення системи пільгового довгострокового рефінансування Національним банком України банківських установ, які активно займаються довгостроковими лізинговими операціями;

- суттєвого покращення інвестиційного клімату (через розробку регіональних стратегій залучення іноземних інвестицій як невід'ємного складника стратегії соціально-економічного розвитку території, надання фінансово-кредитного сприяння реалізації інноваційних проектів підприємств, розширення програм залучення іноземних інвестицій з врахуванням крім прямого портфельного інвестування в програмах розвитку окремих галузей регіону заходів щодо сприяння портфельним та неакціонерним формам інвестування для задоволення їхніх потреб у фінансових ресурсах);

- створення системи стимулів легітимізації тіньових доходів.

2. Сприяння збільшенню обсягів господарської діяльності підприємств України за рахунок:

- провадження політики, спрямованої на зменшення кількості недіючих та збиткових

підприємств (через удосконалення системи оподаткування підприємницької діяльності, значне спрощення дозвільних процедур та удосконалення регуляторної політики, сприяння зниженню рівня витратомісткості виробництва, організаційну підтримку конкурентоспроможних пріоритетних секторів економіки, створення інноваційних організаційних форм бізнесу, а також організацію розвитку підприємницьких та управлінських навиків населення);

- збільшення обсягів державних закупівель в пріоритетних галузях економіки з метою стимулювання попиту на продукцію стратегічно важливих підприємств;
- стимулювання експортних операцій шляхом надання урядом додаткових гарантій банкам щодо залучення кредитних ресурсів в експорто-орієнтовані виробництва, часткового компенсування страхових премій при укладанні договору з приватними страховиками, або створення власного державного страхового агентства.

3. Підвищення рівня фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності суб'єктів підприємництва за рахунок:

- підвищення ефективності управління активами та фінансовим станом підприємств;
- реалізації управлінських функцій органів влади стосовно моніторингу рівня, а також стимулювання підвищення рівня ліквідності підприємств;
- проведення просвітницької діяльності про переваги зміцнення ліквідності підприємств;
- стимулювання збільшення частки оборотних активів у структурі балансу суб'єктів підприємництва.

4. Покращення доступу суб'єктів підприємництва до кредитних ресурсів. Для цього необхідно:

- забезпечити поступову стабілізацію становища у банківській системі. На першому етапі пріоритетом має стати врегулювання ризиків, пов'язаних з наростанням неплатоспроможності боржників, а відтак – частки проблемних кредитів. Очікуваним результатом має бути відновлення довіри вкладників до банківської системи та розблокування банківського кредитування;
- впровадити систему заходів щодо реструктуризації проблемної заборгованості підприємств реального сектору економіки, яка має передбачати обов'язкову компенсацію втрат комерційних банків через дотування боржників або сек'юритизацію заборгованості;
- започаткувати практику субсидіювання процентних ставок за кредитами, що надаються на купівлю товарів вітчизняного виробництва.

5. Посилення фінансової складової економічної безпеки вітчизняних підприємств за рахунок доповнення програм підтримки заходами зі зміцнення фінансової безпеки, а також активізації управлінських функцій регіональних та місцевих органів влади у напрямі формування безпечного підприємницького середовища.

Висновки

На мою думку, важливим напрямом економічного зростання вітчизняних підприємств та посилення їх фінансової стійкості в довгостроковій перспективі є активізація їх інноваційної діяльності.

За сучасних умов фінансової нестабільності підвищення інноваційної активності є одним з основних напрямів економічного розвитку підприємств, оскільки інновації саме інновації є підґрунтям для конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів, джерелом зростання їх конкурентних переваг.

Якщо в стабільній ринковій ситуації макrorівень управління визначає лише поле інноваційної діяльності підприємницьких структур, окреслює межі інноваційної діяльності, то в умовах економічної нестабільності, держава повинна взяти на себе функцію регулятора ринкових процесів з метою забезпечення виживання підприємницьких структур та подальшого їх інноваційного розвитку. Вкладаючи кошти в інноваційну діяльність, держава закладає підвалини довгострокової перспективи формування внутрішнього ринку. Це підтверджує необхідність забезпечення максимально можливого інноваційного спрямування державної підтримки в регіонах України.

Можливими шляхами вирішення проблем інноваційної активності вітчизняних підприємств є одночасне державне регулювання в сферах інноваційної, податкової та експортно-імпоротної політики, а також проведення державою заходів та дій, які збільшать внутрішній платоспроможний попит та виведуть вітчизняну продукцію на конкурентоспроможний рівень.

В підсумку варто зауважити, що лише комплексна реалізація вищезазначених заходів на загальнодержавному рівні дозволить вирішити існуючі проблеми та посилити фінансову стійкість вітчизняних підприємств.

Література

1. Ковальчук І.В. Економіка підприємства: навч. посіб./ І.В. Ковальчук. – К. : Знання, 2008. - 679 с.
2. Аналітична записка «Пріоритети державної політики сприяння посиленню фінансової стійкості суб'єктів підприємництва України в умовах фінансово-економічної кризи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/238>
3. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
4. Експорт: обсяг проблемних кредитів в Україні сягнув 35% [Електронний ресурс]. – Режим

доступу : <http://tsn.ua/groshi/ekspert-obsyag-problemnih-kreditiv-v-ukrayini-syagnuv-35.html>.

5. Основні показники економічного та соціального розвитку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=38501.

6. Бюлетень НБУ жовтень 2009 року (електронне видання) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/Statist/electronic%20bulletin/data/analit.pdf>.

7. Аналітична інформація щодо реалізації державної політики у сфері банкрутства Державним департаментом з питань банкрутства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sdb.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=47511&cat_id=38904.

8. Доповідна записка про стан виконання Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні за 9 місяців 2009 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dkrp.gov.ua/control/uk/publish/article>.

9. Фінансові результати банків України за станом на 01.10.2009 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/Finance_b/2009/01.10.2009/pribut.

10. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/dynamics.htm.

References

1. Koval'chuk I.V. Ekonomika pidpryyemstva: Navch. Posib. - K. : Znannya, 2008. - 679 s.
2. Analitichna zapyska «Priorityety derzhavnoyi polityky spryyannya posylennyu finansovoyi stiykosti sub'yektiv pidpryyemnytstva Ukrainy v umovakh finansovo-ekonomichnoyi kryzy» [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.niss.gov.ua/artitsles/238/>
3. Derzhavnyy komitet statystyky Ukrainy [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: www.ukrstat.gov.ua.
4. Ekspert: obsyah problemnykh kredytiv v Ukraini syahnuv 35% [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://tsn.ua/groshi/ekspert-obsyag-problemnih-kreditiv-v-ukrayini-syagnuv-35.html>.
5. Osnovni pokaznyky ekonomichnoho ta sotsial'noho rozvytku Ukrainy [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : http://me.kmu.gov.ua/tsonrol/uk/publish/printable_artitsle?art_id=38501.
6. Byuleten' NBU zhovten' 2009 roku (elektronne vydannya) [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.bank.gov.ua/Statist/eletstronits%20bulletin/data/analit.pdf>.
7. Analitichna informatsiya shchodo realizatsiyi derzhavnoyi polityky u sferi bankrut-stva Derzhavnym departamentom z pytan' bankrut-stva [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.sdb.gov.ua/tsonrol/uk/publish/artitsle?art_id=47511&tsat_id=38904.
8. Dopovidna zapyska pro stan vykonannya Natsional'noyi prohramy spryyannya rozvytku maloho pidpryyemnytstva v Ukraini za 9 misyatsiv 2009 roku [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.dkrp.gov.ua/tsonrol/uk/publish/artitsle;jsessionid=Ts3967A2A86204220339Ts6A2BD935D3D8?art_id=139192&tsat_id=33781
9. Finansovi rezul'taty bankiv Ukrainy za stanom na 01.10.2009 roku [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/Finantse_b/2009/01.10.2009/pribut.pdf
10. Osnovni pokaznyky diyal'nosti bankiv Ukrainy [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/dynamitss.htm

Рецензія/Peer review : 24.4.2014 р.

Надрукована/Printed : 11.6.2014 р.

Рецензент: д.е.н., професор Вінницького кооперативного інституту Якимчук Костянтин Дмитрович